

ኢየሱስና ሀዋርያት

(Jesus and the Apostles)

0 - 100 ዓ.ም

ሰላም ኢየሱስ

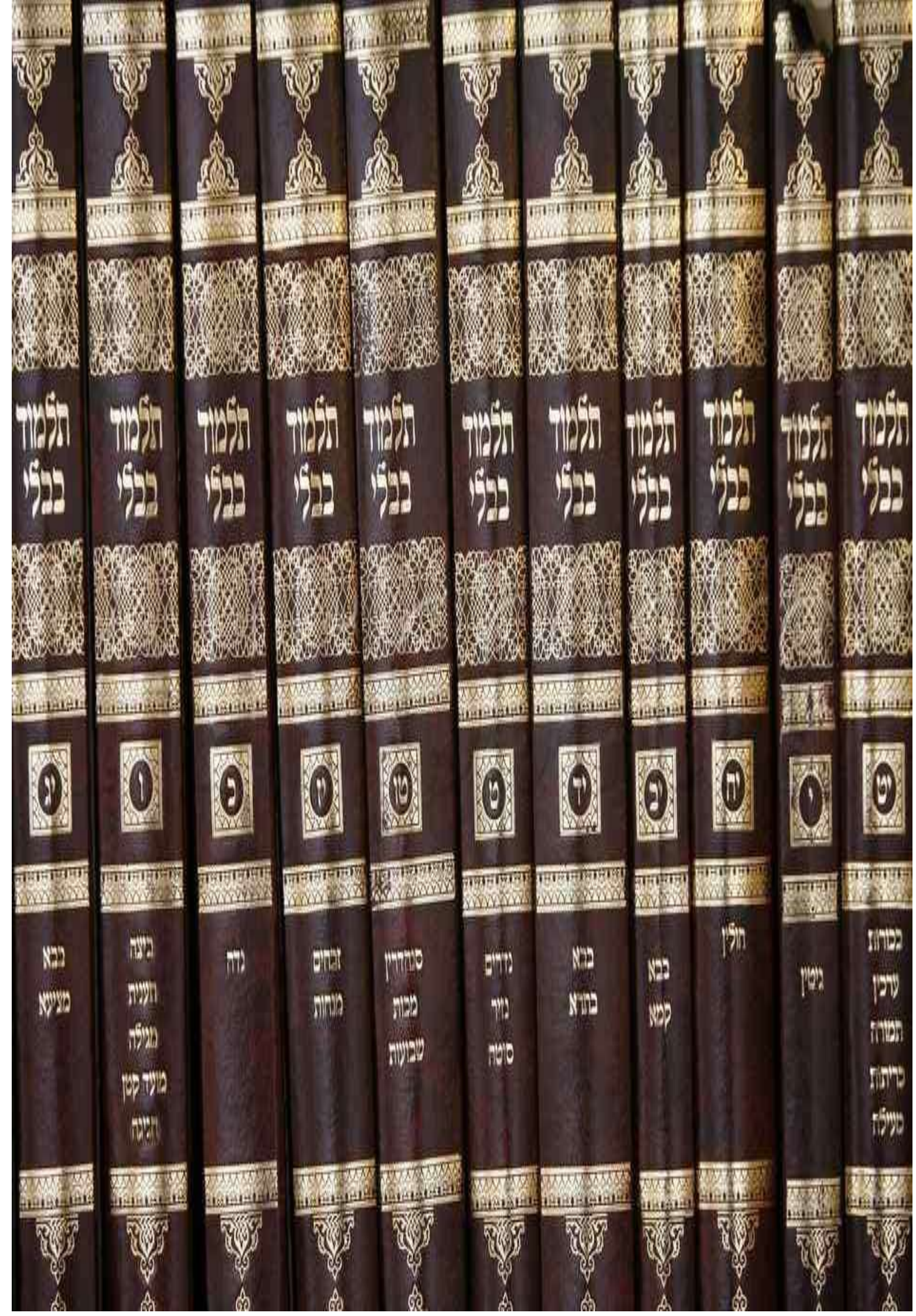
(Extra-Biblical References to Jesus)

□ የአይሁድ ረቢዝካል ጽሑፍ

(Rabbinical Literature)

ከ 1 ዓ.ም ጀምሮ

- በርካታ የጥንታዊ የአይሁድ ረቢዎች ጽሑፎች የኢየሱስን ማጣቀሻዎች ይዘዋል እንዲህ ሲሉም አስተስተምረዋል፡-
- ከፋሲካ በፊት በነበረው ቀን ኢየሱስን ሰቀሉት። “አስማትን አድርጓልና እስራኤልን እንዲስት አሳታቸውና በድንጋይ ይወገራል፤ የሚያውቀውም ወደ እርሱ ይምጣና ይማልድለት” እያለ አንድ መልዕክተኛ ለአርባ ቀናት በፊቱ ሄደ። ነገር ግን ምንም አልተገኘለትምና ከፋሲካ በፊት ባለው ቀን ሰቀሉት።

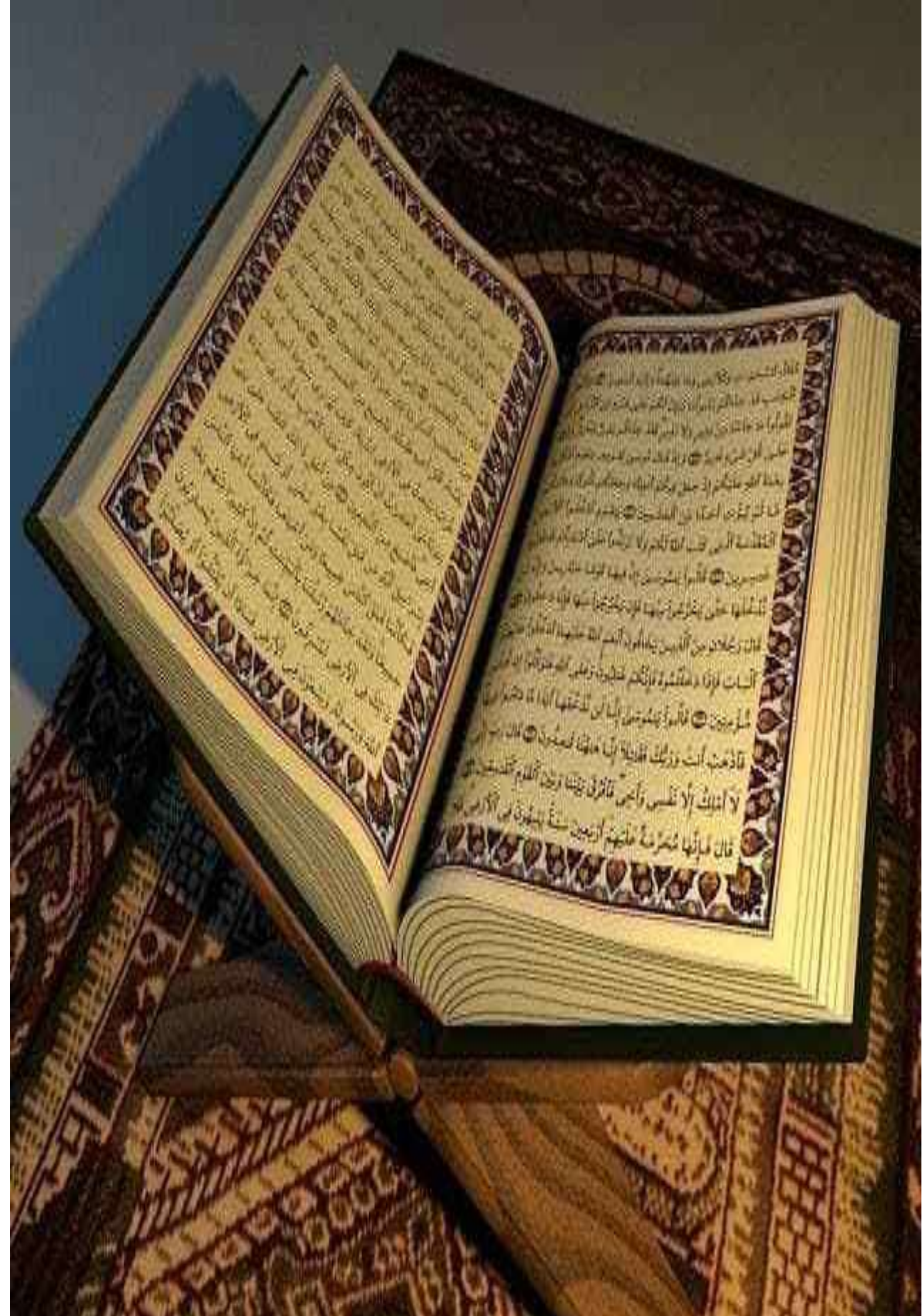

☐ ቁርዓን

(Qur'an)

650 – 656 ዓ.ም

- ቁርአንን ስለ ኢየሱስ ብዙ ማጣቀሻዎች ይሰጣል። ቁርአን ኢየሱስን እንደ ተአምር ሰሪ፣ ምልክቶችን የሚያመጣ፣ ሕፃን ሆኖ የሚናገር፣ ከአላህ የተላከ ነቢይ አድርጎ ያቀርባል። በተጨማሪም ኢየሱስ ከድንግል መወለድን ይናገራል።
- ምንም እንኳን ቁርዓን የኢየሱስን አምላክነት፣ ስቅለት ወ.ዘ.ተ ባይቀበልም የኢየሱስን ታሪካዊነት ግን አይክድም።

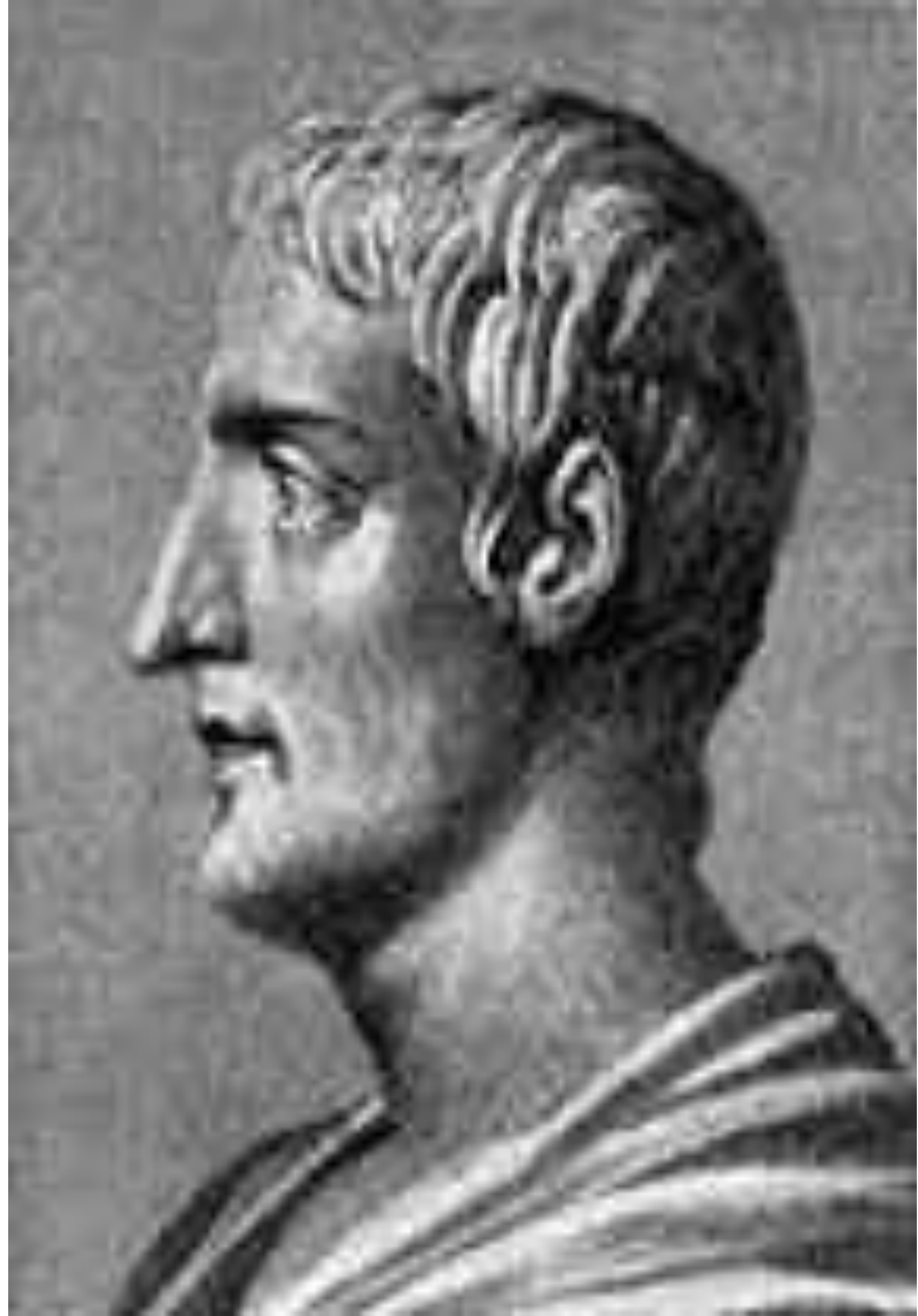

□ ታሎስ

(Thallus)

55 ዓ.ም

- ስለ ኢየሱስ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀሰው በ55 ዓ.ም አካባቢ ታሎስ የተባለ የታሪክ ምሁር ነው።
- ጆርጂየስ ሲንሴለስ በዜና መዋዕሉ ጁሊየስ አፍሪካኒስ በኢየሱስ ሞት ወቅት ስላለው ጨለማ የጻፈውን ሲጠቅስ፣ “ታሎስ በታሪኩ ሶስተኛው (መፅሃፍ) ይህንን ጨለማ የፀሀይ ግርዶሽ ብሎ ይጠራዋል፤ ይህም የተሳሳተ መስሎ ይታየኛል።”

□ ታናሹ ፕሊኒ

(Pliny the Younger)

112 ዓ.ም

- በማይነር እስያ የሚኖረው ሮማዊ ገዥ፣ ታናሹ ፕሊኒ፣ ክርስቲያኖችን ከጠየቀ በኋላ የተማረውን ሲያጠቃልል እነሆ፡-
- “...ቀን መድብው ጎህ ከመቅደዱ በፊት ዘወትር መሰብሰባቸው፣ እናም ለክርስቶስ እንደ አምላክ መዝሙር መዘመራቸው ነበር። ደግሞም መሀላንም ተማምለው ነበር፤ ይህም ለወንጀል ሳይሆን ከማናቸውም ከስርቆት፣ ከዝርፊያና ከዝሙት ለመጠበቅ፣ የገቡትን ቃል ላለማፍረስ፣ ሲመለሱም መያዣን ላለመከልከል ነበር።”

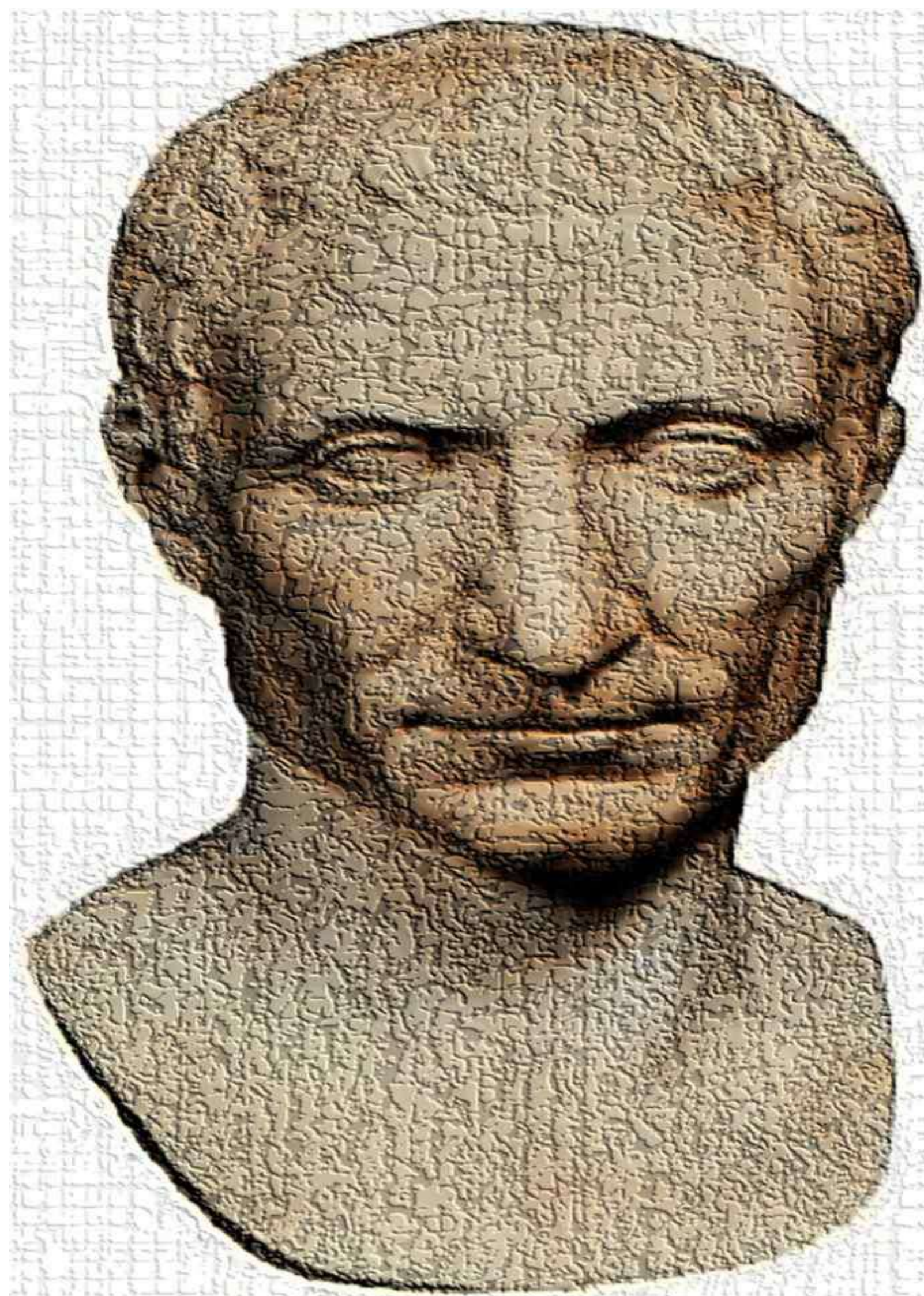

□ ሱኢቶኒየስ

(Suetonius)

120 ዓ.ም

- ሮማዊው ጋይዮስ ሱኢቶኒየስ ትራንኩሉስ በሮም ጠበቃ እና የፕሊኒ ታናሹ ጓደኛ ሲሆን የተዋጣለት ጸሐፊም ነበር።
- የቄሳርን ሕይወት (ዴቪታ ቄሳርም) በተሰኘው መጽሐፉም ስለ ቀላውዴዎስ ሲጽፍ
- “አይሁዶች በጠንሳሹ ክርስቶስ ምክንያት ሁሉ ይረብሹ ስለነበር [ቀላውዴዎስ] ከሮም አስወጣቸው።”

☐ ማራ ባር ሴራፒዮን

(Mara Bar Serapion)

73 ዓ.ም

- ከ73 ዓ.ም. በኋላ ማራ ባር ሴራፒዮን የተባለ አንድ ሰው ለልጁ በሲሪያክ ቋንቋ አስደናቂ ደብዳቤ ሲጽፍ፡-
- “..... ወይስ አይሁድ አስተዋይ ንጉሣቸውን በመግደላቸው፥ በዚያን ጊዜ መንግሥታቸው አልተወሰደምን?.....በፕላቶ ምክንያት ሶቅራጥስ አልሞተም; ፒይታጎራስም በጁኖ ሐውልት ምክንያት; ጠቢቡ ንጉሥም በሰጣቸው በአዲሱ ህጎች ምክንያት አልሞተም።”

□ ሉቺዖን

(Lucian of Samosata)

73 ዓ.ም

- ሉቺዖን የሳሞሳታ ታዋቂ የግሪክ ሳቲራስት እና ተጓዥ ሌክቸረር ነበር። የፔሬግሪኑስ ሞት በተባለው መጽሐፉ፡-
- “በዚህ ወቅት [ፔሬግሪኑስ] በፍልስጤም ክርስቲያኖች ካህናትና ጸሐፍት ጋር ተቆራኝቷል.....እርሱም ብቻውን ነቢያቸው፣ መሪያቸው፣ የምክራብ አለቃቸው ሆነ።.....እርሱ ዛሬም ከሚያመልኩት ከዚያ ቀጥሎ ሁለተኛ ነበር፣ [የሚያመልኩትም/ ኢየሱስ] በፍልስጤም ውስጥ የተሰቀለው ይህን አዲስ ጅማሬ ወደ ዓለም ስላመጣ ነው።”

□ ሴልሶስ

(Celsus)

175 ዓ.ም

- የኒዮ-ፕላቶኒስት አሳቢ ሴልሶስ ስለሰነዘረው ጥቃት አሪገን ሲናገር፡-
- “ከአይሁድ መንገድና ከአንዲት ድሀ ገጠር ሴት ስለመጣ ይነቅፈዋል። በዝሙት ሲፈረድባት አናጺ የሆነው ባለቤቷ እንዳባረራት ይናገራል። ከዚያም በባሏ ከተባረረች በኋላ በውርደት ስትንከራተት ኢየሱስን በድብቅ ወለደች ይላል። (ኢየሱስ) ድሀ ስለነበር ራሱን በግብፅ ውስጥ በሠራተኛነት ቀጠረ፤ እናም ግብፃውያን የሚኮሩባቸው አንዳንድ አስማታዊ ኃይሎችን ተምሯል ብሏል።”

□ ፍላቪዮስ ጆሴፊስ

(*Flavius Josephus*)

አይሁዳዊ የተሪክ ጸሀፊ፣ 175 ዓ.ም

-ኢየሱስን የተባለ አንድ ጠቢብ ሰው ይኖር ነበር። ሰው ብሎ ለመጥራት ቢከብድም ምክንያቱም አስደናቂ ሥራዎችን የሚሠራና እውነትን በደስታ የሚቀበሉትን ሰዎች የሚያስተምር ነበር.....እርሱ መሲሕ ነበር። ዲላጦስም በእኛ መሪዎች ሲከሰስ ሰምቶ በመስቀል ላይ እንዲሰቀል ፈረደበት.....በሦስተኛውም ቀን መለኮታዊ ነቢያት ስለ እርሱ እነዚህንና ሌሎች አእላፋት ትንቢት ተንብየዋልና እንደገና ሕያው ሆኖ ታያቸው። እስከ ዛሬ ድረስ በስሙ የተሰየሙት የክርስቲያኖች ነገድ አልጠፋም።

☐ ቆርኔሌዎስ ታሲተስ

(Tacitus)

116 ዓ.ም

- ታላቅ የሮም የታሪክ ጸሐፊ ነበር።
- "ነገር ግን የሰው ጥረትም ሆነ የንጉሠ ነገሥቱ ልግስና ወይም የአማልክቱን ቁጣ ለማብረድ የተደረገ ጥረት እሳቱ በሰው ትዕዛዝ ነው የሚለውን አሳፋሪ ወሬ አላቆመም። ስለዚህ ወሬውን ለማስቀረት ኔሮ በጥፋተኛነት በመተካት በአሳፋሪ ተግባራቸው የተጸየፉትን ሕዝቡ " ክርስቲያኖች" በማለት የሚጠራቸውን በጣም ባልተለመደ መንገድ ቀጣ። የዚህ ስም መስራች ክርስቶስ በጢባርዮስ ዘመነ መንግስት በጳጳሱ ጳጳሳስ ዘመን ተገድሏል።"

□ የሮማው ክሌመንት

(Clement of Rome)

70-96 ዓ.ም

- "ሐዋርያት ወንጌልን ከጌታ ከኢየሱስ ክርስቶስ ተቀብለዋል፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ደግሞ ከእግዚአብሔር የተላከ ነው። እንግዲህ ክርስቶስ ከእግዚአብሔር ነው፤ ሐዋርያትም ከክርስቶስ ናቸው። ስለዚህም ሁለቱም በእግዚአብሔር ፈቃድ እንደ ተወሰነው መጡ። ስለዚህ ትእዛዝ ተቀብለው በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤ ተረድተው በእግዚአብሔርም ቃል ሙሉ በሙሉ በመንፈስ ቅዱስ ማረጋገጫ ካጸኑት በኋላ የእግዚአብሔር መንግሥት እንድትመጣ ወንጌልን እየሰበኩ ወጡ።"

□ ኢግናቲየስ

(Ignatius of Antioch)

110 ዓ.ም

- "የዳዊት ዘር የሆነው፤ የማርያም ልጅ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ በእውነት ተወልዶ፤ በልቶ፤ ጠጥቶ፤ በጴንጤናዊው ጴላጦስ ዘመን በእውነት ተሰቃየ፤ በሰማይም በምድርም ከመሬት በታችም ባሉት በእነዚያም ፊት ተሰቅሎ ሞተ፤ በእውነትም ከሙታን ተነሣ፤ አባቱ አስነሣው፤ እንዲሁ ደግሞ በእርሱ የምናምን እኛን ደግሞ ያስነሣል።"

